

Lastensuojelullinen huoli Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoistoiminnassa

Lastensuojelulain lähtökohdat

- Lastensuojelun sisältöä määrittää [Lastensuojelulaki](#)
- Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (LsL 1§)
- Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on lapsen vanhemmilla ja huoltajilla, joiden tulee turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. (LsL 2§)
- Lastensuojelun viranomaistoimintana on:
 - edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia
 - tuettava vanhempia lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa
 - pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. (LsL 4§)
- Lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta. (LsL 6§)

Ydinviesti:

Lastensuojeluilmoitus tehdään kun herää huoli lapsesta!

- Voit aina keskustella toiminnasta vastaavan kanssa SPR:n osastossa, piirissä tai keskustoimistossa.
- Lastensuojelun ammattilaista voi aina konsultoida epävarmoissa tilanteissa
 - Lapsen kotikunnan virka-aikainen lastensuojelun päivystys virka-aikana. Tiedot löytyvät kunnan sivuilta.
 - Sosiaali- (ja kriisi) päivystys 24/7. Konsultoi 112.
- Jokainen voi ja saa tehdä lastensuojeluilmoituksen.

LASTENSUOJELULAKI, LUKU 5

25 § Ilmoitusvelvollisuus

- Useat viranomaiset ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä hyvinvointialueelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä”.
- <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Momentti 2: ”Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä tällaisen ilmoituksen häntä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä”
- Kaikilla on eettinen velvollisuus toimia aina lapsen edun mukaisesti!

Lisätietoja www.lastensuojelunkasikirja.fi ja www.finlex.fi

Seksuaali- ja muiden väkivaltarikosepäilyjen ilmoitusvelvollisuus

LASTENSUOJELULAKI, LUKU 5, 25 § Ilmoitusvelvollisuus

Viranomaisilla ”on velvollisuus tehdä salassapitosäynnösten estämättä **ilmoitus poliisille**, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapseen kohdistunutta seksuaali- tai muuta rikosta”

- Jos lapsen epäillään joutuneen seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi äskettäin, ilmoitus on tehtävä **välittömästi** poliisille numeroon 112!
- Jos epäilty on lähipiiristä tai huoltaja, älä kerro ilmoituksen teosta huoltajalle

THL, Lastensuojelun käsikirja

Seksuaali- ja muiden väkivaltarikosepäilyjen ilmoitusvelvollisuus

- Ensisijaista on varmistaa lapsen turvallisuus!
- Ilmoita tapahtuneesta poliisille ja lastensuojeluun/sosiaalipäivystykseen.
- Tapahtumien käsittelyä lapsen kanssa tulee välttää, sillä käydyt keskustelut saattavat vaikuttaa lapsen kertomukseen
- Jos lapsi kysymättä kertoo, kirjaa ylös lapsen kertomus
 - Kuuntele rauhallisesti, älä vähättele, tuomitse, ylireagoi tai painosta.
 - Kirjaa ylös lapsen kertoma välittömästi ja mahdollisimman sanatarkasti. Kysy mahdollisimman vähän ja jos kysyt, kirjaa myös esittämäsi kysymykset ja kommentit.
 - Jos osaat, kerro lapselle ikätasoisesti mitä seuraavaksi tapahtuu ja miten asia etenee.
 - Lapselle annettavan tiedon pitää olla todenmukaista ja luotettavaa. Älä esimerkiksi lupaa, että lapsen kertomat asiat jäävät vain sinun tietosi.
- Älä keskustele lapsen kuullen aiheesta muiden aikuisten kanssa.

THL, Lastensuojelun käsikirja

Lastensuojeluilmoitus tehdään heti

Missä tilanteissa?	Miten?
Lapsen turvallisuus ja hyvinvointi on akuutisti uhattuna Esimerkiksi kun: • Lapsi on itsetuhoisin ja on vaarana, että hän voi vahingoittaa itseään • Epäily lapseen kohdistuvasta seksuaali- tai muusta väkivaltarikoksesta • Lapsi ei kykene huolehtimaan itsestään, vanhempia ei tavoiteta eikä lapsi ohjaudu muiden viranomaisten avun piiriin • Lapsesta vastuussa oleva aikuinen ei kykene huolehtimaan lapsesta esim. päihtymyksen tai sairautensa takia	Yhteys päivystävään sosiaalityöntekijään: • Alueen sosiaalipäivystykseen joko suoran numeron tai hätäkeskuksen (112) kautta • Virka-aikana useimmissa kunnissa on erillinen lastensuojelun virka-aikainen päivystys • Tapahtuma-alueelle jalkautunut sosiaalipäivystys Akuuteissa tilanteissa älä jää miettimään vaan soita hätäkeskukseen! Jos paikalle tarvitaan sosiaaliviranomaisen lisäksi myös poliisi, soita hätäkeskukseen!

Lastensuojeluilmoitus tehdään seuraavana arkipäivänä

Missä tilanteissa?	Miten?
Lapseen ei kohdistu akuuttia uhkaa ja hän on turvassa mutta (esim.): • Lapsi on käyttänyt huumeita • Alle 15-v lapsi on päihtynyt • Vanhemmat eivät kykene huolehtimaan lapsen hyvinvoinnista riittävästi yleisellä tasolla • Lapsen oma käytös, esim. väkivaltaisuus herättää huolta Yksin ei tarvitse pohtia onko tilanne akuutti, aina voi konsultoida ammattilaista!	Lastensuojeluilmoitus tehdään lapsen kotikunnan lastensuojeluun: • Sähköisellä lomakkeella • Puhelimitse • Paperilomakkeella postitse • Asioimalla toimistossa Älä koskaan tee lastensuojeluilmoitusta suojaamattomalla sähköpostilla. Ilmoituksen tiedot ovat arkaluonteisia!

Harkitse lastensuojeluilmoituksen tekemistä myös

Missä tilanteissa?	Miten?
• Yli 15-v lapsi on päihtynyt, mutta yleistila on hyvä eikä ole toistuvaa • Muu huolta aiheuttava tilanne, johon vanhemmat suhtautuvat asiallisesti ja ottavat vastuun Ilmoituksen saa kuitenkin aina tehdä! Yksin ei tarvitse pohtia onko ilmoitus tarpeen, aina voi konsultoida ammattilaista!	Lastensuojeluilmoitus tehdään lapsen kotikunnan lastensuojeluun: • Sähköisellä lomakkeella • Puhelimitse • Paperilomakkeella postitse Älä koskaan tee lastensuojeluilmoitusta suojaamattomalla sähköpostilla. Ilmoituksen tiedot ovat arkaluonteisia!

Ennakollinen lastensuojeluilmoitus

Missä tilanteissa?	Miten?
Kun on perusteltu syy epäillä syntyvän lapsen tarvitsevan lastensuojelun tukitoimia heti syntymänsä jälkeen ja ilmoittajalla on perusteltua tietoa: • Tulevan äidin tai isän päihdeongelmasta • Vakavasta mielenterveyden häiriöstä • Perheväkivallasta • Tulossa olevasta vapausrangaistuksesta Yksin ei tarvitse pohtia onko ilmoitus tarpeen, aina voi konsultoida ammattilaista!	Ilmoitus tehdään odottavan äidin nimellä tämän kotikunnan lastensuojeluun: • Sähköisellä lomakkeella • Puhelimitse • Paperilomakkeella postitse Älä koskaan tee ilmoitusta suojaamattomalla sähköpostilla. Ilmoituksen tiedot ovat arkaluonteisia! Jos mahdollista, selvitä kuinka pitkällä raskaus on ja liitä tieto ilmoitukseen.

Huoli-lapsesta herää, miten toimin?

Tässä yhteydessä (päivystykset) lapseksi katsotaan alle-18-vuotias

Selvitä tilannekokonaisuus:

- Lapsen fyysinen ja psyykinen yleistila
- Lapsen ikä ja kehitysaste
- Päihtymyksen aste ja mahdollinen aiheuttaja
- Lapsen terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät

Punainen = lastensuojeluilmoitus tehdään aina
Harmaa = ilmoitus tehdään tarvittaessa
Vihreä = ilmoitusta ei todennäköisesti tarvita

Yhteys-heti-sosiaalipäivystykseen

(Lapsen kotipaikkakunnan päivystysnumero, paikalla oleva sosiaalipäivystys tai 112), kun uhka on akuutti lapsen hyvinvoinnille

- Selkeä itsetuhoisuus
- Epäily lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai häneen kohdistuvasta väkivallasta (Ilmoitus poliisille!)
- Lapsen vanhemmat eivät pysty huolehtimaan lapsesta

Lastensuojeluilmoitus tehdään (lapsen kotipaikkakunnan sosiaalitoimi) seuraavana arkipäivänä, jos uhka ei ole akuutti ja lapsi on turvassa seuraavaan arkipäivään asti.

- Huumausaineiden käyttö
- Alkoholin käyttö on runsasta ja toistuvaa
- Päihtynyt alle-15-vuotias lapsi
- Lapsesta vastuussa oleva aikuinen ei kykene turvaamaan lapsen kehitystä riittävästi

Jos lapsi on päihtynyt, mutta vähintään 15-vuotias, alkoholin käyttö ei ole toistuvaa ja ei herää muuta huolta.

Toimi seuraavasti:

Keskustelu huoltajan kanssa:
→ keskustelu tilanteesta
→ tarjoa LS-ilmoitusta ja kerro, mitä tukea perhe voisi saada

Jos ei saada yhteyttä vanhempiin, vanhemmat suhtautuvat välinpitämättömästi tai käyttäytyvät esim. väkivaltaisesti =>
Tehdään lastensuojeluilmoitus

Jos vanhemmat suhtautuvat tilanteeseen asiallisesti ja ottavat vastuuta tapahtuneesta =>
Ei vaadi muita toimenpiteitä.

Hyvin lievästi päihtynyt yli-16-vuotias lapsi, alkoholin käyttö ei ole toistuvaa, lapsi suhtautuu tilanteeseen vakavasti ja ei herää muuta huolta.
Toimi seuraavasti:

Keskustelu, esim. päihteiden ja tapaturman yhteydestä sekä päihteiden haitoista.
Ei vaadi muita toimenpiteitä päivystyksissä.

Toimintaryhmissä ja leireillä toimitaan omien ohjeiden mukaan.

Ilmoituksen voi tehdä vastaava tai sovitusti päivystäjä. Jos tilanne jää huolestuttamaan, keskustele päivystyksen vastaavan kanssa.
<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus>

Miksi tehdä lastensuojeluilmoitus?

- Lastensuojeluilmoitus on tie palveluihin
- Lastensuojeluilmoituksen kautta asia tulee vireille ja lapsi voi päästä tukitoimien piiriin
- Vaikka lapsi on jo asiakkaana / huostassa, ilmoitus tuo tärkeää lisätietoa!
 - Asiakassuunnitelma ja tukitoimien arviointi: mikä auttaa lasta parhaiten, mihin tarvitaan edelleen apua (mahdollisesti kiireellisesti toteutettavia toimenpiteitä)
- Usean tahon kautta saadut tiedot auttavat sosiaali-toimea muodostamaan asiasta kokonaiskuvan

Lastensuojeluilmoituksen vähimmäissisältö

1. Lapsen henkilötiedot niiltä osin, kuin ne ovat tiedossasi

Jos et tiedä lapsen henkilötunnusta, yritä selvittää lapsen koko nimi ja mahdollisia muita tunnistetietoja (vanhempien nimet, ikä, osoite...)

Ennakollisissa lastensuojeluilmoituksissa odottavan äidin henkilötiedot

Lapsen kotikunta, jos tiedät

Huom! Viranomaisen täytyy ottaa vastaan myös vaillinaisilla henkilötiedoilla ilmoitus

2. Ilmoituksen syy

Kuvaus tapahtumasta, josta huoli on syntynyt

Tapahtuma-ajankohta

3. Ovatko lapsi ja/tai huoltajat tietoisia ilmoituksen tekemisestä

Ilmoittajaksi voi kirjata **SPR:n toimintamuodon** nimen

Vapaaehtoinen rinnastuu yksityishenkilöön ja voi pysytellä nimettömänä

Jos mahdollista, lisää yhteystiedot mahdollisten lisätietojen kysymiseen. Huomioi, että asiakas saa tiedot itselleen.

Keskustele ilmoituksen teosta päivystyksen/toiminnan vastaavan kanssa. Toivottavaa on, että ilmoituksen tekee nuoren kanssa keskustellut.

Mitä tapahtuu, kun lastensuojeluilmoitus on tehty

Ensin arvioidaan kiireellisen lastensuojelun tarve.

Jos ei ole tarvetta kiireellisiin toimiin, tehdään palvelutarpeen arviointi.

Arvioinnin aikana ollaan perheeseen yhteydessä puhelimitse tai tapaamalla. Yhteistyökumppaneita myös kuullaan.

Asiakkuudessa tehdään asiakassuunnitelma ja mietitään tukitoimet.

Avohuollon toimia: perhetyö, terapiapalvelut, leirit, taloudellinen tuki...

Vinkkejä nuoren kanssa toimimiseen

- Kerro kuka olet ja miksi teet tätä ”työtä”
- Kysy kuka hän on ja mistä
- Perustele, miksi haluat tiedot
- Kuuntele nuoren näkökulma
- Jos kotiin, ei saisi ilmoittaa, MIKSI?
- Kerro, miksi vanhemmat ovat vihaisia...
- Valmistele tulevaan
- Kerro, jos teet LS-ilmoituksen ja kerro, mitä se käytännössä tarkoittaa ja aiheuttaa

Vinkkejä vanhempien kanssa toimimiseen

- Kerro kuka olet, että olet vapaaehtoinen ja mistä soitat
- Aloita pehmeästi, positiivisesti
- Kerro ensin, että lapsi on turvassa ja sitten kuvaa muutoin tilannetta
- Varaudu tunteenpurkaukseen, vastaanota se ja kuule vanhempaa (Pelko ja huoli voivat ilmetä ärtymyksenä)
- Kysy / kuule vanhemmassa heränneitä tunteita
- Kerro faktat ja kerro nuoren tunteista / reaktioista / toiminnasta. Anna myös positiivista palautetta lapsen toiminnasta.
- Kerro, jos teet LS-ilmoituksen ja kerro, mitä se käytännössä tarkoittaa ja aiheuttaa

Yhteenveto

- Jos huolestut lapsen tilanteesta, tee lastensuojeluilmoitus = ilmoita huolesta sosiaalitoimeen
- Se johtaa lastensuojelun tarpeen selvittämiseen
- Kerro avoimesti asiakkaalle huolestasi ja ilmoituksesta
- Voit estää syrjäytymisen, kaltoinkohtelun, traumatisoitumisen
- Olet erittäin tärkeä osa lasten hyvinvoinnin ketjua!

Lähteitä ja lisätietoja:

Lastensuojelulaki 417/2007

Rikoslaki 39/1889

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

<http://stm.fi/lastensuojelu>

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>